

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 20 stycznia 2020 r.

Pozycja 54

POSTANOWIENIE

z dnia 16 października 2019 r.

Sygn. akt Ts 105/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Julia Przyłębska,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej W.G. w sprawie zgodności:

art. 374 § 1 zdanie 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987) z art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 1 lipca 2019 r. (data nadania) W.G. (dalej: skarżący), reprezentowany przez adwokata ustanowionego z urzędu, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego:

Skarżący, powołując się na fakt nieobecności na rozprawach w okresie od 18 stycznia 2016 r. do 20 września 2016 r., wniósł skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w W. II Wydział Karny z 22 listopada 2016 r. (sygn. akt [...]), zmienionego w części wyrokiem Sądu Okręgowego w W. VI Wydział Karny Odwoławczy z 24 października 2017 r. (sygn. akt [...]).

Postanowieniem z 26 lipca 2018 r. (sygn. akt [...]) Sąd Apelacyjny w W. II Wydział Karny (dalej: Sąd Apelacyjny) stwierdził brak podstaw do wznowienia postępowania z urzędu. Wskazał, że absencja skarżącego na rozprawach we wskazanym okresie nie miała żadnego znaczenia dla ochrony jego praw. Jak podkreślił – nie rozpoznawał wówczas sprawy, a nawet gdyby ją rozpoznawał to obecność skarżącego i tak byłaby nieobowiązkowa.

Rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego zostało wskazane przez skarżącego jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji. Z uzasadnienia skargi konstytucyjnej wynika, że zostało ono doręczone ówczesnemu pełnomocnikowi 28 września 2018 r. Trybunał *ex officio* – na podstawie art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.) – ustalił, iż odpis niniejszego orzeczenia został doręczony jego pełnomocnikowi 3 sierpnia 2018 r. Natomiast 28 września 2018 r. doręczone zostało orzeczenie z 24 września 2018 r., dotyczące jedynie kosztów postępowania w niniejszej sprawie.

20 września 2018 r. skarżący wystąpił do Sądu Rejonowego dla w W. z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej. Sąd ten postanowieniem z 4 grudnia 2018 r. (sygn. akt [...]) ustanowił dla skarżącego adwokata, którego wyznaczyła Okręgowa Rada Adwokacka w W. (dalej: ORA). Pismo z 26 marca 2019 r. (nr [...]) informujące adwokata J.K., iż ORA wyznaczyła go pełnomocnikiem skarżącego doręczono mu 2 kwietnia 2019 r. Skarga konstytucyjna została złożona do Trybunału 1 lipca 2019 r.

Zarządzeniem z 20 sierpnia 2019 r. sędzia Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżącego do usunięcia w terminie 7 dni braków formalnych skargi konstytucyjnej przez:

1) doręczenie oryginału albo kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem wraz z czterema kopiami wyroku Sądu Rejonowego w W. z 22 listopada 2016 r. (sygn. akt [...]) wraz z uzasadnieniem oraz Sądu Okręgowego w W. z 24 października 2017 r. (sygn. akt [...]) wraz z uzasadnieniem;

2) wyjaśnienie, w którym brzmieniu zaskarżony przepis jest kwestionowany przez skarżącego wraz z podaniem właściwych pozycji Dziennika Ustaw;

3) wskazanie, w jaki sposób art. 374 § 1 zdanie 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1996 r. – Kodeks postępowania karnego (dalej: k.p.k.) narusza wymienione w skardze konstytucyjnej prawa lub wolności skarżącego wraz z uzasadnieniem.

Pismem procesowym z 2 września 2019 r. (data nadania) skarżący odpowiedział na powyższe wezwanie. Podtrzymał w nim dotychczasowe zarzuty, wskazując jednocześnie art. 41 ust. 1 Konstytucji, jako nowy, kolejny wzorzec kontroli konstytucyjnej.

Zdaniem skarżącego, aktualne brzmienie art. 374 § 1 zdanie 2 k.p.k. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987) doprowadziło go do utraty możliwości obrony swoich praw. Decyzjami sędziego pozbawiony został bowiem prawa do jawności postępowania oraz możliwości udziału we wszystkich jego etapach. W ocenie skarżącego sąd nie podjął wystarczających działań mających na celu zapewnienie mu udziału w rozprawie, a obrońca zaś, nie dopełnił należycie swoich obowiązków w zakresie kontaktu z oskarżonym i omówienia strategii procesowej. W konsekwencji skarżący uznał, że kwestionowany przepis umożliwia sędziemu prawo do dowolnego ograniczania podstawowych praw konstytucyjnych. Upoważnia do tego „aby prawo oskarżonego do obrony (określone w Konstytucji) stało się mniej ważne niż inne czynniki” (skarga s. 2). W związku z powyższym uznał kwestionowany przepis za niezgodny z art. 42 ust. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p. TK), skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub jest oczywiście bezzasadna.

Skarga konstytucyjna jest szczególnym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw. Ma ona gwarantować, że obowiązujące w systemie prawa akty normatywne nie będą stanowiły źródła ich naruszeń. Jej merytoryczne rozpoznanie uzależnione jest od spełnienia licznych przesłanek wynikających zarówno z art. 79 ust. 1 Konstytucji, jak i z przepisów u.o.t.p. TK.

W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na

podstawie których sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Jak stanowi art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK, skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu trzech miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia. Bieg terminu do wniesienia skargi ulega wstrzymaniu z momentem złożenia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu. Jego wznowienie następuje zaś pierwszego dnia, następującego po dniu doręczenia adwokatowi lub radcy prawnemu rozstrzygnięcia właściwego organu o wyznaczeniu go pełnomocnikiem skarżącego (art. 44 ust. 3 pkt 1 u.o.t.p. TK).

W skardze konstytucyjnej skarżący wskazał, że orzeczeniem, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, jest wyrok Sądu Apelacyjnego II Wydział Karny w W. z 26 lipca 2018 r. (sygn. akt [...]). Orzeczenie to doręczono pełnomocnikowi 3 sierpnia 2018 r. W tym dniu rozpoczął się zatem bieg trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Termin ten został jednak zawieszony w dniu złożenia przez skarżącego wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (tj. 20 września 2018 r.). Zawieszenie to trwało do dnia, w którym adwokat J.K. potwierdził odbiór pisma o wyznaczeniu go pełnomocnikiem w sprawie (tj. do 2 kwietnia 2019 r.).

Trybunał stwierdza, że od dnia doręczenia pełnomocnikowi skarżącego postanowienia Sądu Apelacyjnego (tj. 3 sierpnia 2018 r.) do dnia wystąpienia przez skarżącego z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej (tj. 20 września 2018 r.), upłynęło 48 dni, natomiast od dnia doręczenia pełnomocnikowi pisma Okręgowej Rady Adwokackiej w W. nr [...] z 26 marca 2019 r. (tj. 2 kwietnia 2019 r.) do dnia złożenia skargi konstytucyjnej (tj. 1 lipca 2019 r.), upłynęło 90 dni. A zatem od dnia doręczenia skarżącemu ostatecznego rozstrzygnięcia do dnia wniesienia skargi (nie licząc okresu zawieszenia) upłynęło w sumie 138 dni. Oznacza to, że skarżący przekroczył termin trzech miesięcy wskazany w art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK. Okoliczność ta – w myśl art. 64 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK – stanowi samodzielną podstawę odmowy nadania analizowanej skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Niemniej Trybunał odniesie się również do pozostałych przyczyn.

Skarżący – mimo wezwania – nie wyjaśnił, w jaki sposób treść kwestionowanych przez niego przepisów wpłynęła na naruszenie jego konstytucyjnych praw i wolności. Jak podnosi się w orzecznictwie Trybunału „skarżący obowiązany jest przedstawić konkretne i przekonujące argumenty świadczące o niekonstytucyjności zakwestionowanych regulacji. Tym samym skarżący nie tylko winien wskazać, jakie konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone kwestionowaną regulacją, lecz także opisać »sposób« tego naruszenia. Argumenty te muszą koncentrować się na problemie merytorycznej niezgodności zachodzącej między unormowaniami stanowiącymi przedmiot skargi konstytucyjnej oraz tymi, które określone są w niej jako wzorce kontroli (zob. postanowienie TK z 8 maja 2009 r., sygn. Ts 242/07, OTK ZU nr 5/B/2009, poz. 373). Tym samym nie wystarczy, że skarżący wskaże określone przepisy oraz przepisy konstytucyjne, z którymi są one, w jego opinii, niezgodne. Musi on także wyjaśnić, na czym owa niezgodność polega. Jest to przesłanka konieczna do uznania dopuszczalności skargi konstytucyjnej” (postanowienie TK z 2 lutego 2012 r., sygn. SK 14/09, OTK ZU nr 2/A/2012, poz. 17). Przesłanka odpowiedniego uzasadnienia zarzutów nie powinna być traktowana powierzchownie i instrumentalnie (zob. wyrok TK z 19 października 2010 r., sygn. P 10/10, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 78; postanowienie TK z 25 lutego 2015 r., sygn. Tw 37/14, OTK ZU nr 1/B/2015, poz. 3). W konsekwencji Trybunał stwierdza, że nieusunięcie braków formalnych skargi (tj. niewyjaśnienie, w jaki sposób treść kwestionowanych przez skarżącego przepisów wpłynęła na naruszenie jego konstytucyjnych praw i wolności) – na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p. TK – stanowi kolejną przesłankę odmowy nadania skardze dalszego biegu.

Skarżący naruszenia swoich praw upatruje w podjętych przez sędziego – w toku postępowania – decyzjach. Uważa, że sąd nie podjął wystarczających działań w celu zapewnienia mu udziału w rozprawie. Co więcej – stoi na stanowisku, że sąd podejmował decyzje pozbawiające go możliwości udziału w rozprawie i tym samym obrony jego praw. Odnosząc się do powyższego Trybunał zauważa, że tak sformułowane zarzuty nie mogą stanowić skargi konstytucyjnej, gdyż dotyczą sfery stosowania prawa. Zgodnie bowiem z art. 79 ust. 1 Konstytucji przeprowadzenie skutecznej kontroli konstytucyjności, zainicjowanej skargą konstytucyjną, jest możliwe tylko wówczas, gdy zarzucana niekonstytucyjność dotyczy przepisu prawa, a nie praktyki jego stosowania. Przedmiotem zaskarżenia może być zatem tylko i wyłącznie przepis ustawy lub innego aktu normatywnego, stanowiący podstawę ostatecznego orzeczenia o wolnościach i prawach skarżącego. Do kompetencji Trybunału należy bowiem badanie przepisów będących podstawą ostatecznego rozstrzygnięcia, a nie ich wykładnia dokonana przez sąd lub organ administracji publicznej w indywidualnej sprawie. Trybunał Konstytucyjny jest „sądem prawa”, a nie „sądem faktów” (zob. postanowienie TK z 30 czerwca 2008 r., sygn. SK 15/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 98). Skarga konstytucyjna jest „zawsze »skargą na przepis«, a nie na jego konkretne, wadliwe zastosowanie, nawet jeśli to prowadziłoby do niekonstytucyjnego skutku. Kontrola stosowania prawa przez sądy – choćby nawet błędnego – pozostaje poza kognicją Trybunału Konstytucyjnego” (postanowienie TK z 2 grudnia 2010 r., sygn. SK 11/10, OTK ZU nr 10/A/2010, poz. 131). To, w jaki sposób Sąd Apelacyjny interpretuje przepis i uzasadnia swoje orzeczenia, zależy wyłącznie od poszczególnych składów orzekających tego sądu, a zatem stanowi sferę stosowania prawa, która nie podlega kognicji kontroli konstytucyjnej (por. postanowienie TK z 7 października 2014 r., sygn. Ts 220/13, OTK ZU nr 1/B/2015 poz. 35).

Niezależnie od powyższych okoliczności Trybunał zauważa również, że skarżący w piśmie z 2 września 2019 r. rozszerzył zakres rozpoznawanej skargi o nowe zarzuty – tj. art. 41 ust. 1 Konstytucji. Rozszerzenie zakresu przedmiotowego skargi poprzez wskazanie nowych wzorców kontroli, wychodzące poza ramy określone we wniesionej już do Trybunału skardze, jest możliwe, o ile nastąpiło w terminie określonym w art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK. Mając na uwadze powyższe ustalenia nie ulega wątpliwości, iż powołanie art. 41 ust. 1 Konstytucji nastąpiło po upływie tego terminu, co należy uznać za niedopuszczalne (zob. wyrok TK z 7 marca 2006 r., sygn. SK 11/05, OTK ZU nr 3/A/2006, poz. 27).

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny orzekł jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.